

בס"ד

פרויקט "תקרא – תצליח" תשע"ט ובמחווה לסופרת אסתר שטרייט-וורצל

סטודנטים יקרים שלום רב,

מהו פרויקט "תקרא – תצליח"?

מתוך הכרה בחשיבות הקריאה יזמה המכללה שלנו פרויקט מיוחד הנושא את השם: "תקרא – תצליח", שמטרתו לעודד קריאת ספרים לשם הנאה, העשרת שפה, הרחבת אופקים והעמקת ידע. הפרויקט הינו **רשות ולא חובה - קריאת ספרים לשם הנאה**.

עליכם לקרוא **שלושה** ספרים מתוך **ששה** ספרים המוצעים לקריאה בפרויקט עליהם עליכם להיבחן.

ספרות מבוגרים:

1. "ים ביני לבינך" מאת נורית גרץ
2. "תריס" מאת אמילי עמרוסי
3. "ואולי לא היו" מאת שולמית לפיד

ספרות ילדים ונוער:

1. "אורי" מאת אסתר שטרייט-וורצל
2. "פלא" מאת ר"ג פלאסיו
3. "נס של אהבה" מאת רונית לוינשטיין-מלץ

ניתן יהיה לשאול את ספרי הקריאה בספרייה החל מיום ראשון כ"ד באדר ב' (31/3/19).

המבחן יכלול 10 שאלות קצרות לכל ספר.

9 תשובות נכונות לפחות על כל ספר (סה"כ 27 תשובות נכונות) יזכו אותך במלגה של 600 ₪.

סטודנטים המעוניינים להיבחן על כל ששת הספרים יזכו במלגה של 1000 ₪.

הרישום להצטרפות לפרויקט יתבצע באתר המכללה.

רק סטודנטים בהכשרה מלאה שנים א'-ג' יוכלו להשתתף בפרויקט.

ההרשמה תהיה פתוחה החל מתאריך כ"ד באדר ב' (31/3/19) ועד לתאריך ח' באייר (13/5/19) בחצות.

מועד הבחינה יתקיים אי"ה בסמסטר ב' - יום ב' ז' בסיון, איסרו חג שבועות (10/6/19) בין השעות 13:00 – 13:30. סטודנטים שיבחרו להיבחן על ששה ספרים יקבלו הארכה שלעוד 30 דקות נוספות.

לא יהיו מועדי ב' למבחן זה.

לפרטים נוספים ניתן לפנות לד"ר ניצה דורי ולד"ר אסתר כלפון.

הפרויקט יוצא לדרך מתוך מטרה להביא אתכן להישגים טובים יותר בלימודים, כפי שתקראו להלן.

מעבר לתמריץ הכספי, מה תתרום לי הקריאה?

בספרו של Jeff McQuillan

(1998) False Claims, Real Solutions - מובאים ממצאי מחקר של Anderson מ-1998, בנושא קריאה. אנדרסון הגיע למסקנה כי המנבא הטוב ביותר של הישגים בקריאה הוא הזמן המוקדש לקריאה מחוץ לכותלי ביה"ס, אם מתעלמים מגורמים אחרים המשפיעים על ההישגים בקריאה, כמו הלימוד בבית-הספר וההתפתחות הטבעית עם הגיל. אנדרסון מצא, כי ככל שהזמן שמוקדש לקריאה בבית ממושך יותר - כן הציונים במבחני הישגים בבית-הספר גבוהים יותר.

שורה ארוכה של מחקרים מאששת את המתאם שבין כמות הקריאה העצמאית של תלמידים בזמנם החופשי לבין ההישגים שלהם בלימודים. עדויות נוספות לתקפותה של הטענה, ראו בסקירת המחקרים של ב' א' קאלין משנת 2000 "קריאה עצמאית והישגים בבית-הספר" עולה, כי ככל שתלמידים קוראים יותר בבית, בשעות הפנאי, כך משתכללות יכולות אורייניות שבאות לידי ביטוי בבית-הספר, כגון אוצר מילים עשיר, רמה גבוהה של הבנת הנקרא, איות תקין, ידע עולם רחב. סטיבן קראשן (Stephen Krashen), אחד מבכירי החוקרים בעולם בתחום החינוך הלשוני, מראה בספרו "כוחה של הקריאה" (The Power of Reading, 2004) כי עוד תחומים מושפעים לטובה: ידע בדקדוק; יכולת כתיבה; יכולת הבעה בעל-פה.

אבל מהו בעצם ההסבר לכך? כיצד זה קורה? קאלין טוענת כי הקשר הסיבתי בין קריאה חופשית להישגים אינו ברור. לקראשן דווקא יש השערה: לטענתו, הדבר פשוט קורה מעצמו. קריאה להנאה אינה רק בילוי נעים, אלא היא מהווה תהליך למידה טבעי. הלמידה מתרחשת מאליה, ללא תשומת לב ויד מכוונת: מי שקורא "רוכש" (acquire) ולא "לומד" בהוראה ישירה - (learn) את היכולות הלשוניות; את הדקדוק, את אוצר המילים העשיר ואת המוסכמות של כתיבה. ככל שהוא קורא יותר, שליטתו בתחומים אלה גוברת, וחלק מן הידע הזה הופך לידע פעיל.

חובת בית-הספר היא לנסות לגרום לכמה שיותר ילדים להקדיש כמה שיותר זמן לקריאה מחוץ לכותלי בית-הספר. קראשן מוכיח כי בתי-ספר עשויים לתרום תרומה מכריעה להישגי התלמידים, אם אך יקדישו לכך את הזמן הנחוץ ואת המשאבים הנחוצים ויפעלו בדרך נכונה. בספרו הנ"ל סוקר קראשן שורה ארוכה של מחקרים אקדמיים מוקפדים, ממקומות שונים בעולם, המשווים בין התרומה של דרכי הוראה מקובלות לפיתוח כישורי השפה (הוראת הקריאה, הכתיבה וההבעה בעל-פה) לבין התרומה של הפעילות: **זמן שמוקדש לקריאה להנאה בבית-הספר.**

בשביל לקרוא בשעות הפנאי - שכפי שראינו זה הזמן שבו יכולים ילדים ובני-נוער לקרוא הרבה - צריך **לרצות לקרוא**. במילים אחרות: **צריך הניעה פנימית**. היות שהאדם הוא יצור המונע על-ידי עקרון העונג, כפי שלימדונו אבות הפסיכולוגיה, אין דרך אחרת לגרום לילדים ולבני-נוער להקדיש את הזמן ואת המאמץ הנחוצים על מנת לקרוא הרבה: בשביל לבחור לקרוא צריכים אנו לצפות לכך שתזומן לנו חוויה מענגת. ציפייה כזו מתבססת על התנסויות קודמות שלהם עם ספרים. **התנסויות אלה חייבות לכן להיות מענגות!**

בהקשר זה חשוב להזכיר את "אפקט מתיו" הידוע של סטנוביץ (Stanovich). סטנוביץ מצא כי הצלחה בקריאה היא תוצאה של מעגל חיובי זה: ככל שאנו קוראים יותר, אנו נעשים מיומנים יותר בקריאה; **ככל שאנו מיומנים יותר בקריאה, אנו נהנים יותר מן הקריאה**; ככל שאנו נהנים יותר מן הקריאה - יש לנו הניעה פנימית לקריאה, יש לנו חשק לקרוא יותר; ככל שאנו קוראים יותר - היכולות שלנו משתכללות עוד ועוד. אי-ההצלחה בקריאה, לעומת זאת, היא תוצאה של מעגל שלילי מקביל: מי שאין לו נטייה לקרוא או שקשה לו (ונוכח כי יש באוכלוסייה כ-15% המתקשים בקריאה מסיבות שונות), לא רק שהוא נמנע מקריאה, אלא שבגלל ההימנעות הוא אינו משתפר, **והפער בינו לבין חבריו הקוראים הולך וגדל**.

במסמך המסכם למעלה מ-60 מחקרים, אשר התבצעו בעיקר בארצות-הברית, מתוכם לפחות 20 ב-15 השנים האחרונות, מובאים ממצאים המעידים על קשר חיובי בין הישגים של תלמידים לבין נוכחותן של **ספריות מצוידות באופן הולם מבחינת צוות, משאבים ותקציב**. במחקרים אלה נמצא, שתלמידים למדו יותר, קיבלו ציונים טובים יותר והצליחו יותר במבחני הערכה סטנדרטיים בבתי-ספר שהיו בהם ספריות איכותיות, מאשר עמיתיהם בבתי-ספר שבהם לא היו ספריות כאלה, וזאת **ללא קשר לרמה הסוציו-אקונומית ולרמת ההשכלה של הקהילה**.

אחד מן הגורמים המרכזיים המשפיעים על ממצאים אלה קשור ישירות לענייננו, והוא כמות הספרים והמשאבים האחרים העומדים לרשותם של התלמידים בספריות. בנושא זה הגודל כן קובע: ככל שגדל הצוות בספרייה (הן מקצועי והן מנהלי); ככל שמספר הכותרים המודפסים והדיגיטליים היה גדול יותר, וככל שגדלה ההוצאה הבית-ספרית השנתית לספרייה באופן יחסי למספר התלמידים - התלמידים נטו להשיג ציונים גבוהים יותר במבחני קריאה.

במילים אחרות: **הנגישות לספרים ולחומרי קריאה** -הן עבור קריאה חופשית והן עבור למידה - היא תנאי חיוני לקידום הישגי התלמידים. כל קהילה, כל בית-ספר, כל רשות מקומית - וכמובן מערכת החינוך בכללותה - יכולים לקדם את הישגי התלמידים, פשוט באמצעות השקעה בספריות בתי-ספר, והנהנים העיקריים מכך יהיו אותם תלמידים הזקוקים לכך ביותר (פוזנר, 2009).

ההצלחה שלכם היא ההצלחה שלנו!

רקע על הסופרים שנבחרו השנה:

הרב ליאור אנגלמן

נולד בכפר סבא לאברהם וציפורה אנגלמן ושם גדל. בתיכון למד בישיבת בני עקיבא בנתניה ולאחר שנה עבר לישיבת בני עקיבא כפר הרא"ה. למד בישיבת שבי חברון ובישיבת ההסדר קריית שמונה. בצה"ל שירת בחיל השריון.

שימש כרב הגרעין התורני בגבעת זאב וכר"מ בישיבת עטרת ירושלים. למד במשך 6 שנים במכון בני דוד פסגות והוסמך לדיינות. מלמד במכון מאיר, בית המדרש הקהילתי בכפר סבא ובישיבת ההסדר בינות רעננה.

מאמריו מתפרסמים בבמות שונות (כגון עלוני שבת, מגזין "לנשמה" ועוד).

בשנת 2000 הסיפור "עורי צפון ובואי תימן" שכתב, זכה בתחרות הסיפור הקצר של "מקור ראשון". אחר כך החל לכתוב מאמרים תורניים בעלון "באהבה ובאמונה" ושילב בהם גם סיפורים משלו. בשנת 2006, לאחר ביצוע תוכנית ההתנתקות, הוציא את הספר "כיסופים" הכולל פרקי התמודדות אמונית בעקבות עקירת היישובים מגוש קטיף.

ב-2010 הוציא את הספר "שקופים" הכולל אוסף סיפורים קצרים שעסק בחייהם של אנשים קשי יום.

לאחר הוצאת הספר "שקופים", למד ב"סדנאות הבית" - בית הספר לכתביה של אשכול נבו ואורית גידלי, וב-2014 החל להנחות סדנאות כתיבה במסגרת בית הספר.

ב-2014 הוציא את הרומן "לא מפסיקים אהבה באמצע". הספר זכה להצלחה בציבור הרחב.

אנגלמן נשוי ואב לחמישה, מתגורר בכפר סבא (לקוח מתוך הויקיפדיה).

אסתר שרייט-וורצל

שטרייט נולדה בשנת 1932 במושבה פתח תקווה, לסופר והמחנך שלום שטרייט. בגיל 12 פרסמה את סיפורה הראשון תחת שם העט "צבי הדס". ב-1949 סיימה את לימודיה בגימנסיה אחד העם אותה ייסד אביה, והחלה ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים. בשנת 1952, לאחר שסיימה לימודי תואר ראשון בספרות ובפסיכולוגיה, החלה ללמד בגימנסיה שבה למדה. בהמשך דרכה הייתה מורה בבית הספר החקלאי כנות ליד גדרה ובשנת 1958 בבית הספר תיכון ברנר בפתח תקווה, שם לימדה עד פרישתה.

בשנת 1955, בגיל 23, החלה קריירה ספרותית שכללה פרסום סיפורים וכן רשימות בנושא חינוך. בשנת 1962 ראה אור ספרה הראשון, "מן המצר". בשנת 1969 סיימה בהצטיינות תואר שני בספרות ובתנ"ך. בשנת 1982 זכתה בפרס זאב על ספרה "אליפים". בשנת 1987 פרשה לגמלאות ממקצוע ההוראה, לטובת כתיבה ומפגשים עם קוראים. בשנת 2001 הוציאה לאור את הספר "אורי עד אדי", שהוא מעין אוטוביוגרפיה שלה ושל יצירותיה. ב-2008 הוציאה את הספר "קיץ כתום", רומן המספר על פינוי גוש קטיף, ונוקט עמדה המתנגדת לתוכנית ההתנתקות ותומכת במתנחלים. שטרייט-וורצל אמרה שהיא התנגדה להתנתקות ותומכת בימין הציוני-לאומי. באותה שנה הוענק לה תואר יקירת העיר פתח תקווה.

אסתר שטרייט-וורצל נפטרה ב-7 בדצמבר 2013, בגיל 81. הותירה בעל, הקרדיולוג וחוקר סיפורי ש"י עגנון ד"ר מרדכי וורצל, שלושה ילדים וחמישה נכדים (לקוח מתוך הויקיפדיה).